

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VIII No. 7

6 MARTIE 1925
KOLOSVANI M. KIR. ORZDASAGI AKADEMIA
KONYVTARA

In acest număr: Principiul de autoritate de *Alex. Hodos*; Ceapa, poezie de *Otilia Cizimir*; La banchetul Scriitorilor români de *Ion Petrovici*; Un detractor sau: Obiceiuri literare de *Vintilă Russu Șirianu*; La groapa lui Grozăvescu de *P. Nemoianu*; Midas d: *Ion Gorun*; Organizarea cercetărilor economice de *Ion Iacob*; Cele două Marii de *Septimiu Popa*; Cronica teatrală de *T. Argezi*; Insemnări: *Teoria iertării*; *Spicuri*; *Cristache Ciolac*; Conferința d-lui *Ion I. C. Brătianu*; *Flagrant-delict*.

BUCUREȘTI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADA DONICI No. 6

Un exemplar 10 Lei

© BCUCIuj

Țara Noastră

Principiul de autoritate

În politica românească de după războiu, după cele dintâi elanuri ale biruinții, a urmat o epocă de desorientare, a cărei limpezire nu e încă sfârșită.

Obârșia acestei desorientări am mai descifrat-o și altădată în paginile acestei reviste. Închegarea României-întregite din fărâmiturile a trei împărății străine n'a fost o simplă formalitate protocolară. Frați din ținuturi desrobite veneau, fără să se cunoască încă bine, și se trudeau să pună temelile țării celei noi. Îmbătrânitele rețete de mincinoasă viață constituțională fuseseră aruncate la o parte ca niște sdrențe netrebnice, și forțe tinere în plină frământare și-au făcut drum în schimbatele făgașe.

Cele dintâi zile ale începutului au fost astfel culcușul cald al cătorva erezii și confuzii. Cei mai mulți dintre noi ne găseam pentru prima oară împreună. În fruntea trebilor publice s'au așezat, de pe o zi pe alta, figuri inedite. De oamenii cei vechi eram cu toții sătui, iar pe cei noi nu-i cântărisem încă. Pri-meam cu ochii închiși ai însuflețirii fără control ceea ce ne ofereau provinciile alipite, (aduceți-va aminte câtă vreme d. Iuliu Maniu trecea drept un bărbat de stat providențial) și eram constrânși să privim cum se așează la cârma destinelor obștești beneficiarii votului universal, (amintiți-vă ce comod se așezase d. Ion Mihalache pe fotoliul său ministerial...)

Era de așteptat, ca în asemenea împrejurări principiul de autoritate să iasă grav știrbit, și pe tabla mult pomenită a valorilor să se producă serioase deranjamente. Istoria unui stat tânăr o scriu, de sigur, cei mai aleși cetățeni ai lui. Dar prefața acestei cărți încap, de multe ori, pe mâna primului venit...

Prefața istoriei politice a României-întregite, după întrunirea primei Constituante la București, a scris-o guvernul rămas de

pomină al d-lui Alexandru Vaida, în care finanțele țării trebuiau să fie asanate cu ajutorul manșetelor zburătoare ale d-lui Aurel Vlad, problema agrară avea să fie rezolvată cu abecedarul fostului învățător dela Topoloveni, iar armata urma să fie organizată după planurile blindatului d. Ciceo Pop dela Chelmac, cel mai pașnic contribuabil de pe suprafața țării unite. Nu e de mirare dacă, în cele din urmă, opinia publică începuse să rădă în nasul unor asemenea cărmaci, iar steagurile roșii proorocind tragica anarhie începuse să se ivească tot mai stăruitor pe străzile Capitalei.

Nu era însă numai, să zicem, nepriceperea, care despuiase acel guvern de autoritatea necesară cărmuirii. La această pricină justificată de neîncredere se mai adăuga și un defect congenital al tinerei democrații române. Să ne lămurim.

Un partid politic trăește, fără îndoială, în afară de farmecul profesional al unui program mai mult sau mai puțin sincer, din azeziunile pe cari și le poate câștiga în mijlocul poporului cu drept de vot. Guvernarea se exercită prin foarte puțini oameni, dar se reazimă pe foarte multe sufragii. Acum, aceste voturi se pot câștiga prin felurite mijloace. Dictatura se presupune acceptată, pentru scopurile pe cari le urmărește, chiar atunci când nu se sprijinește cu adevărat decât pe o minoritate hotărâtă. Democrația așteaptă ca să-i sune ceasul de izbândă, convinsă fiind că toate celelalte formule vor da greș. Dar cea mai periculoasă din toate rămâne demagogia, căci această buruiană rea trăește din lingusirea celor mulți, spre otrăvirea lor.

Un guvern, care nu va avea în vedere altceva decât măruntelile sale nevoi electorale, nu va reuși niciodată să apere pe de-antregul marile interese naționale. Mântuirea țării cere adesea acte de eroism din partea obștei. Cine să le poruncească? Vânzătorii de vorbe goale, cari se tem la fiecare pas să nu piardă favoarea schimbătoare a urnelor? Evident că nu.

Două sunt, prin urmare, izvoarele înveninate ale lipsei de autoritate: *incompententa* și *demagogia*. Lipsa de pregătire și inteligență a conducătorilor politici nu poate să fie multă vreme ascunsă. Prin firea lucrurilor, adevărul iese la iveală, în fața tuturor. Legenda trăiește un an, doi, trei, până când lumea bagă de seamă că a fost înșelată. Lada goală își laudă comorile imaginare, până când într'o zi cineva se încumetă să ridice capacul. Atunci, solemnul edificiu al minciunii se prăbușește dintr'odată și în locul supunerii administrative își face drum desamăgirea. Cel ascultat cu atâta încredere până ieri e întâmpinat cu ircnie, cu ridicări de umăr și cu pufnituri de răs. Porunca șefului sună în gol, nimeni nu mai ascultă, fiecare judecă așa cum îl taie capul descompunerea începe.

Farsorului i-a rămas, totuș, simpatia mulțimii, câștigată cu cele mai înșelătoare făgăduieli, cu cele mai vulgare ațățări. Popu-

laritatea întreținută cu asemenea mijloace nu se reazimă însă niciodată pe autoritate. Ea nu se poate preface în instrument de guvernare. Nu știe să impună ascultare. Disciplina muncii constructive nu se învață în sălile supra-încălzite de întrunire publică, unde generoșii adulatori ai poftelor populare împart moșiile, iartă birurile și desființează armata. Acești oratori de răscruce nu pomenesc niciodată despre îndatoririle cetățenești, de sacrificiile ce se cer unei națiuni pentru a ieși dintr'un greu impas, de ascultarea încrezătoare, pe care un popor o datorează, în asemenea momente, conducătorilor lui. Demagogul sapă astfel, fără să-i dea seama, la temelia principiului de autoritate, legându-se să fie *nu* călăuzitor al democrației, la cei dintâi pași ai ei, ci slugă netrebnică a tuturor instinctelor rele.

Nenorocită școală politică au făcut, și la noi, nepricepuții și demagogii României întregite. Guvernul dela 1920 al d-lui Alexandru Vaida a ilustrat întâia fază: a nepriceperii în conducerea treburilor publice. Iar lupta electorală a alianței național-tărăniste, de la 1920 până azi, reprezintă faza demagogică. De amândouă rândurile întâmplarea, — care nu e totdeauna oarbă — a vrut ca obrazul țării să fie salvat de Generalul Averescu, a cărui popularitate curată și a cărui chibzuită știință a conducerii, au reabilitat de două ori *principiul autorității*.

A reușit să facă acest mare serviciu patriei sale, fiindcă Generalul Averescu a fost singurul om politic reprezentând dorința de înnoire a vieții noastre publice, care n'a făcut nicio concesie popularității sale, fiindcă n'a câștigat această popularitate prin adulara masselor. El a dovedit astfel, că se poate dobândi încrederea mulțimii, fără obișnuitele prestidigitațiuni ale demagogiei. Căci încrederea aceasta a venit să-l caute, și l'a găsit. L'a găsit gata să ocrotască pe cei ce au nevoie de ocrotire, și să mustre aspru pe cei ce au nevoie de mustrare.

Aci stă secretul atât de transparent al autorității. Dincolo de această liniște, pe care ți-o dă conștiința unei misiuni de îndeplinit, totul e slăbiciune, zăpăceală și minciună. Iar țara, care nu-și taie drum spre ziua de mâine cu o mână tare e sortită să se rătăcească multă vreme prin mocirla fără sfârșit a îndoielii...

Alexandru Hodoș

CEAȚĂ

*Ca un vârtej molatec de ninsoare
S'abate negura 'ntre noi și soare...
Tu râzi : mi-s genele cărunte,
S'au prins în ele boabele mărunte
Din pulberea de apă plutitoare.*

*Mor zgomotele învălitate 'n vată,
Culorile pălesc încet și mor
Și din văzduhul greu și incolor
Lumina se distram , înghețată.*

*Vrei să pornim pe străzi, la întâmplare?
Dar drumurile toate ni le 'nchid
Amăgitoare stavili, ca un zid.
Și soarele — un talger mic și plat
De plumb ori de-aluminiu oxidat, —
Abia s'arată și din nou dispăre.*

*Să stăm aici... să nu vorbim prea tare...
Căci gândut cald ce tresărise 'n noi
S'a vestejit de-atâtea ploi, de-atâtea ploi...
Privirea-ți grea și tulbure m'apasă
Și eu mă simt ostilă și sfoasă,
De parcă ceața a intrat în casă
Și 'n suflet ne-a pătruns, la amândoi.*

Vezi ? Colo subt ferestre s'au oprit
In păclă, două umbre 'nfrigurate.
E poate-o fută c'un îndrăgostit,
Ori doi bătrâni ce s'or fi rătăcit
Și stau așa, cu frunțile plecate,
Ca două biete păsări împăiate...

*

Mă pe 'nserat, când se ridică ceața,
Îți voiu părea și eu o crisalidă
Infășurată, ca să-și schimbe fața,
In scamă alburie și fluidă...
Și poate că ne vom uita 'mpreună
Cum se desface, limpede, din scamă
Un disc cu luciul galben, de alamă...
Ne or spune oamenii de-aici că-i lună.
Dir noi vom ști că-ascund o taină sumbră
Și că, la miezul nopții, un strigoi
Vă bate 'n el c'un greu ciocan de umbră
Ca să vestească 'n lume moartea Toamnei...
Ții minte cum se despletea la noi
Argintul lunii pe Pârâul-Doamnei?

Acum, la noi acasă-i încă soare...
Sfârșitul verii — ții tu minte oare? —
A așternut de mult, ca'n vechi albumuri,
Aprinsele-i lăicere foșnitoare
Pe dealuri, prin livadă și pe drumuri.
Căzură, roșii, frunzele din pruni
Și'n clarul zilei, plopii de la poartă
Și-au scuturat înaltele cununi
De grăbeni palizi, jos pe iarba moartă.

Doar în gutui cu frunze de postav
Mai cântă încă Toamna somnoroasă
Cu glazu-i nestatornic și găngav.
Și funigeii distrămați se suie
În fire plutitoare de mătăasă
Ca fumul alb și moale din cățuie...

— Coboară storul, vino lângă mine
Și nu aprinde încă lampa, lasă...
Să ne uităm, așa, la foc, mai bine
Și să visăm la toamnele de-acasă.

Otilia Cazimir

La banchetul Scriitorilor români¹⁾

Discurs rostit în seara de 29 August 1926, ca răspuns
la cuvântările omagiale

Luând cuvântul, încep cu o constatare: aceea că mă aflu într'o patentă inferioritate față de toți acei cari au vorbit înaintea mea. E un adevăr de artă militară, că totdeauna ofensiva e mult mai comodă și defensivă e cu mult mai grea. Or, d-lor, eu sunt în defensivă și într'o dificilă defensivă, pentru că nici măcar nu am să mă apăr de atacuri, ci trebuie să mă apăr de valul de laude măgulitoare, pe care le-ați revărsat asupra-mi și față de care orice rezistență este cu neputință.

Cum pot răspunde fără să dau semne de copleșire atâtor cuvântări măestrite, pe cari le-au rostit reprezentanți ai unei elite autentice și ai unui talent consacrat? Totuși voi căuta să mă degajez de sub jerbele de flori cu cari m-ați acoperit și mă voi sili ca să-mi dau și eu părerea asupra acelor probleme, pe cari în această seară le-au ridicat cuvântările d-voastră. Și întrucât Societatea Scriitorilor este aceea, care a avut inițiativa acestei mese prietenești, în primul rând mă voi opri la problema, care s'a pus de reprezentanții scriitorilor, o problemă care se învârtește în jurul raportului dintre artă și viața practică.

Domnilor, netăgăduit că arta este forma cea mai înaltă și mai definitivă a sufletului omenesc. Artă este o avuție permanentă, pe care n'o pot atinge fluctuațiile valutare, ca să mă exprim cu un termen la modă, inspirat poate de prezența colegului Manoilescu. Concepțiunile științifice se năruiesc în decursul timpului și chiar sistemele filozofice se prăbușesc. Dacă

Din volumul «Momente solemne» apărut de curând.

sunt sisteme filozofice, cari înfruntă urgia vremurilor sunt tocmai acelea, cari au știut să îmbrace forma nepieritoare a artei. Regiunea artei reprezintă deci o valoare permanentă, care contrastează într'un mod evident cu tumultul mobil al preocupărilor vieții practice.

Deaceea, d-lor, sunt foarte mulți, cari conchid că există un dualism, definitiv și iremediabil, între regiunea ideală a artei și aceea a vieții practice; sunt mulți, cari consideră regiunea artei ca un loc de refugiu, ca un loc de evadare din mizeriile vieții cotidiene; sunt scriitori, cari socotesc, că în lumea artei trebuie să se izoleze, să se îndepărteze definitiv de preocupările vieții reale. Și dacă d. Manoilăscu observă adineauri, în cuvântarea sa, că atunci când reprezentanții artei emit vederi politice, emit vederi în genere de stânga, aceasta, domnilor, are poate ca explicațiune, tocmai izolarea de viața practică, fii dcă vederi de stânga nu poate avea decât acela, care ignorează sau nesocotește postulatele vieții practice.

Vasăzică sunt unii artiști, cari cred că sfera artei reprezintă un refugiu complet dela lumea realității. Deasemenea sunt oameni realiști, oameni de viață practică, cari crezând în acelaș dualism, consideră pe artiști că încureă viața practică atunci când se amestecă în ea.

Această concepțiune de separație dualistă seamănă foarte mult cu concepțiunea creștinismului primitiv, care făcea deasemenea o separațiune abruptă între lumea aceasta pământească și viața deapoi, crezând, că cineva nu se poate ridica până în sfera vieții eterne, decât renunțând și disprețuind în mod absolut, tot ceace este viață pământească.

Însă tot așa după cum creștinismul a evoluat și creștinii au început să socoată, că rostul credinței lor nu este, să se izoleze de lume, ci să prefacă lumea în mai bine, potrivit cu ideia creștină, tot așa, în ceace privește problema noastră, trebuie să dăm deoparte acel dualism și să socotim că arta nu e un refugiu față de mizeriile pământești, ci arta trebuie să fie instrumentul de transformare și perfecționare al acestei vieți pământești. Artistul nu trebuie să se urce în cer, ca să rămâie acolo, ci pentru ca să fure raza de lumină pe care să o coboare în bezna vieții de jos.

Domnilor, socotesc, că această concepțiune de artă instrument social, de artă instrument de perfecționare a vieții practice, este și concepțiunea Domniilor Voastre, pentrucă altfel n'ați fi înconjurat cu atâta simpatie pe un ministru, care prin sarcina lui, este tocmai un exponent al intereselor vieții practice. Totdeodată aceasta este și concepțiunea mea, pentrucă niciun moment, în mijlocul Dumneavoastră, nu m'am simțit într'un refugiu depărtat de viață, ci în mijlocul d-voastră m'am simțit permanent, ca în mijlocul unor colaboratori cu care am să execut împreună o mare reformă în viața practică.

Domnilor, Ministerul instrucțiunii poartă numele de «Ministerul Școalelor» și, fără îndoială, este ministerul școalelor. Însă atârnă de ce înțelegem prin școală. Or, eu, nu înțeleg prin școală numai învățătura, care se dă în anumite edificii, învățătura care e legată de sunarea clopoțelului, de cataloage și diplome; eu cred că cuvântul școală are un înțeles mai larg. Prin școală trebuie să înțelegem orice operă prin care ne silim să subțiem negurile, cari înfășoară în mod natural conștiințele oamenilor ignoranți. Deacea, domnilor, școala—stricto sensu—nu este decât unul din mijloacele și numai una din căile, cari ajută la producerea luminii. Și e un drum, care e legat de anumite condiții cari, restrâng raza de acțiune. E întocmai ca lumina, care se aduce prin conducta unui fir și care deservește o regiune redusă, dar deosebit de care trebuie să purtăm facile mobile, pe cari să le ducem pretutindeni, unde este negură și întuneric.

Domnilor, în trecutul minister al generalului Averescu, am ocupat portofoliul lucrărilor publice și de atunci mă simt obsedat de comparațiuni din domeniul aceluiași minister: școalele sunt șoseaua, dar în afară de șoseaua liniară, care leagă un număr limitat de așezări omenesti, mai trebuie neapărat o întreagă rețea de cărări și poteci, cari să ducă în toate ungherele, în toate văgăunile. Pentru aceasta, în afară de activitatea școlară stricto sensu, cred că ministerul instrucției trebuie neapărat să îmbrățișeze în întregimea ei problema luminării sufletului acestui popor în toate părțile și cu toate mijloacele, chiar în afară de linia îngustă, a școalelor.

La această operă de propagandă extrașcolară voi avea trebuință cât se poate de mare de ajutorul domniilor voastre, domnilor scriitori. Fiindcă, vedeți, în școalele propriu zise, mai merge ca instrucția să se dea și fără talent, fiindcă acolo sunt sancțiuni și un manual scris mai prost poate aduce și el servicii, însă acolo unde trebuie neapărat talent, este în propaganda extrașcolară, fiindcă acolo lipsește cu desăvârșire factorul de obligațiune — acolo trebuie să captivezi, acolo știința nu o poți impune, ci trebuie să o insinuezi cu măiestrie în suflete.

În această propagandă mai largă, care depășește cercul școlii propriu zise, este nevoie de puterea captivantă a artei, acolo talentul este absolut indispensabil și pentru aceea cred, că nu se poate face o operă fără ajutorul domniilor voastre, cărora destinul v'a hărăzit talent. În această activitate aș vrea să fiți, nu victimele manualelor — după cum v'ați plâns adineauri — ci creatori de manuale.

Există în Ministerul Instrucțiunii, o secțiune, care se ocupă cu această latură a propagandei culturale. Casa Școalelor și-a luat sarcina acestei misiuni. Ei bine, din ceeace am cercetat până acum această propagandă este cât se poate de slabă și insuficientă. Această propagandă trebuie sporită pentru a executa o operă mai mare.

Pentru că, vedeți d-voastră, în vremuri așa de turburi, în vremuri în care mulțimile emancipate au sufletul clocotitor de năzuinți confuze, nu merge ca propaganda să se facă numai din inițiative individuale, propaganda aceasta trebuie să aibă caracterul unei adevărate expediții intelectuale.

De aceea, domnilor, dacă împrejurările mă vor ajuta și dacă voi rămâne mai mult timp în locul în care mă găsesc astăzi, dacă se va îndeplini profeția pe care cu atâta uitare de sine a făcut-o d. Minulescu, când a spus, că dorește ca partidul nostru să mai stea mulți ani la guvern, ei bine, domnilor, trag temeinica nădejde, că voi putea transforma această instituțiune embrionară într'un organ puternic de propagandă, care să servească necesităților vremii.

Casa Școalelor nu trebuie că fie o direcțiune, ci trebuie ea singură să cuprindă multe direcțiuni. Ei bine, în această expedițiune, precum am numit-o, voi face apel la concursul scriitorilor, de care am absolută nevoie. Trebuie coordonate în mod organic toate eforturile în această privință. Statul, cred, trebuie să organizeze toate inițiativele private — și sânt multe în această direcțiune.

Statul trebuie să organizeze munca artiștilor. Bine înțeles nu trebuie să uite niciodată, că el nu mai organizează pe artiști, dar nu este el însuș un artist. Și, vedeți, se cam uită aceasta câteodată.

Mi-aduc aminte, asistam acum câțiva ani, la o foarte gingașă și spirituală comedie franceză. Acolo eră tocmai vorba despre ministerul artelor și directorul artelor spunea unor artiști pe cari îi chemase : domnilor, degeaba se spune, că sunt numai 9 muze, anticii nu știau ce spun, n'au numărat complet, pe lângă muzele tuturor artelor mai este încă o muză, *administrația* lor, și aceasta este muza cea mare.

Ei bine, eu cred că administrația artelor nu trebuie să se considere o muză și de aceea spuneam, că rolul statului este să organizeze inițiativa artiștilor, dar nu să se substituie lor. Și oricâte însușiri în atingere cu literatura mi-ați atribuit în astă seară, cu bunăvoința fatală tuturor banchetelor, ei bine, eu mă voi mărghini să organizez și să administrez, lăsând ca adevărații făptuitori ai luminii să fiți d-voastră.

Domnilor, înainte de a termina voiesc să adresez câteva cuvinte și altei categorii, care îmi este cu deosebire scumpă : tinerimii universitare, studenților, cari au ținut, printr'o delegațiune, să participe la această masă sărbătorească.

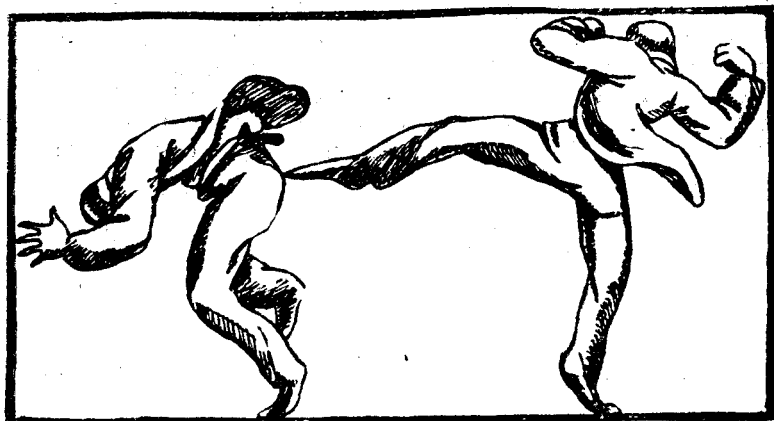
Am fos adânc mișcat pentru toate cuvintele de recunoaștere, cari s'au spus cu privire la silințele mele de profesor universitar, din partea acelor care sunt speranța zilei de mâine.

Pentru că această studențime este, mai ales în ultimul timp, frământată de o dragoste aproape violentă pentru neam, știu să spun — față de reprezentanții ei : iubiți-vă neamul cu pasiune.

Însă nu uitați, că cea dintâi datorie a domnilor voastre este, ca pentru ziua de mâine să fiți cât mai bine pregătiți intelectualicește în concurența cu toate celelalte neamuri, pe care le adăposteste pământul românesc. Și mai ales nu puneți la îndoială patriotismul generațiunii noastre, care nu este o generațiune ce și-a trecut vremea în petreceri și desfătări, ci este generația care a făcut cele mai mari jertfe, de când există istoria țării, pentru cauza națională.

I. Petrovici

Un detractor

sau : **Obiceiuri literare**

Mie și prietenului cu care am colaborat, ni s'a întâmplat un accident — după cum se va vedea mai jos — primejdios: am scris o piesă bună.

Intre autor și public — în asemenea ocazii — numai un fel de legături au rost: publicul să vadă piesa și să aplaude (dacă îi place) ori să fluiera (dacă nu-i place); iar autorul să iasă la rampă (dacă e chemat) sau să se exileze în țări mai bune (dacă e fluierat), sinuciderea fiind eliminată din principiu.

Cer dar scuze pentru faptul de a mă ocupa de propria mea «operă», lucru pe care nu-l fac pentru plăcerea inuzitată de a-mi gădila vanitatea în public, ci pentru a pune la punct un obicei «literar» foarte răspândit.

Așa dar am scris o piesă bună (vai! iartă-mă, domnule Sevastos, sunt îngâmfat din fire și știi: năravul din fire...). Piesa se cheamă «Biruatorul». Direcția Teatrului Național a găsit de cuviință să o joace acum trei ani, iar acum o lună să o reia.

Până aci două evenimente normale, dar cam rare la noi (fiind vorba de literatură originală).

Al treilea eveniment (tot rar): piesa a avut un mare succes la public (scuze, scuze domnule Sevasto).

Al patrulea eveniment (iarăși rar): toată critica (cu o enerwantă unanimitate) a fost de acord spre a recunoaște în termeni superlativi calitățile piesei.

Cum vedeți, o adevărată nenorocire!

Ș'acum, ultimul eveniment, cel cu pricina: un domn Sevasta — pardon Sevastos (prima terminație este o reminiscență din piesă unde este un rol de mahalagioaică, cu acest nume — scuze domnule Sevastos!), deci un domn Sevastos, corector la «Adevărul Literar», a găsit de cuviință să corecteze critica și s'a pus să înjure piesa cumplit, a fluierat din toc până n'a mai putut, declarând «Biruitoarul» o lucrare tâmpită, iar pe autori proști în toată regula.

Printr'o deducție din cele mai simple, calificativul de tâmpit revine cu onoare întregii critici și publicului, cari au găsit piesa bună.

Cine să fie oare micul d. Sevastos, care se «întrează» așa de grozav cu toată lumea?

Eu am o fire păcătoasă (piele groasă, domnule Sevasta!) înjurăturile — chiar când pornesc dintr'un punct valabil — mă amuză teribil și nu mă supără de loc, dimpotrivă (ce o fi? un dispreț universal? Poate domnule Sevasta...). Cu atât mai mult mă amuză când ele reprezintă minusculele istericale corectorești ale unui Sevastos. Așa dar nu pentru a mă război cu nărăvașul corector dela «Adevărul Literar» răpesc timpul cetitorilor, ci pentru a determina configurația morală a gestului său.

Credeți că d. Sevastos este un geniu necunoscut sau un pasionat capricios, care vede mai departe decât toată critica sau reprezintă interesante evoluții pe terenul literar?

O, ne-am închina cu sincer respect și-am asculta glasul profetului.

Dar altfel stă pricina.

Acum vreun an, doi sau trei (cine mai poate ține minte când e vorba de d. Sevasta!) făcând o operație de control sanitar asupra tribulațiilor democrației noastre integrale, am găsit și această mică insectă (Sevasta) încălecată pe o idee (nu mai știu care). Am luat-o dar cu două degete, am strivit-o cu urghia, am zis «șabăs-goim» și ne-am văzut de drum.

Dar d. Sevasta n'a uitat. Clocind fiere în micile-i dimensiuni, a tresăltat de bucurie: i-a sosit timpul răzbunării!

Noi am isprăvit: ne amuzăm, ne amuzăm, domnule Sevasta, cum nu-ți poți închipui.

Restul: cetitorii să judece odată mai mult cum se poate informa publicul și cum se pot da lovituri celor cu umerii slabi.

Dacă aveam umerii slabi? Așa-i că mă prăpădeai, domnule Sevasta? Și, spune, nu era păcat? Un om așa gentil, care te-a făcut șabăs-goim?

V. Russu Șirianu

La groapa lui Grozăvescu

Miercuri în 23 Februarie s'a desfășurat în orașul Lugoj trista ceremonie a înmormântării rămășițelor pământești ale marelui tenor Traian Grozăvescu...

Capitala Banatului de altădată, ca și provincia întreagă, a îmbrăcat haina cernită a doliului, trădând la fiecare pas marea durere ce au încercat. Douăzeci de mii de oameni, cu zece coruri și două fanfare au venit să stropescă cu lacrimi cel din urmă drum al lui Traian Grozăvescu. S'au rostit alese și mișcătoare cuvântări, s'a cântat frumos și cu duiosie cum numai Banatul știe, iar aparatul cinematografic prindea în rulajul său fiecare mișcare a imensei mulțimi. Cu un cuvânt, înmormântarea lui Traian Grozăvescu a fost cu adevărat princiară, de care n'a mai văzut Banatul, deși doliul foarte adesea s'a abătut asupra lui.

Dar, oricât de impozantă, oricât de expresivă ar fi fost jalnica ceremonie, oricât de înaripate cuvintele oratorilor și de vibratoare cântarea, ele n'au putut să redea decât o infimă parte din ceea ce simțea Banatul la scena finală a dramei dela Viena. În mersul domol și tăcut al tristului convoiu, miile de capete reflectau în tot atâtea chipuri, care nu se pot vedea pe pânza cinematografului și care trebuiesc știute, pentru că sunt singurul profit al acestui act nenorocit.

Pentru un necunoscător al sufletului și particularităților acestei provincii, convoiul celor douăzeci de mii de oameni, cu felul lor special de a se manifesta, ar putea să apară ca un fenomen inexplicabil. La urma urmei, Traian Grozăvescu nu fusese decât un cântăreț la începutul carierei sale, căruia nu de mult i s'a deschis poarta teatrelor și a celebrității. El nu era cunoscut nici măcar de întreaga țară românească. Un incident pururea re-

gretabil l-a alungat dela opera din Cluj pentruca să nu-l mai fi revăzut decât odată pe an și pentru puține zile. La opera din Capitală nu a cântat decât o singură dată, venind dela Cluj, iar acum un an s'a oprit aci pentru a doua oară cu ocazia unui concert. Deși sărbătorit cu frenezie, totuși publicul capitalei n'a avut ocazie să-l cunoască și să-l savureze. Această fericire a fost dată unei capitale streine, Vienei, urmărit doar de regretul unanim al clujenilor și de mândria legitimă a bănașenilor din rândul cărora a răsărit.

Astfel, sborul lui Grozăvescu înspre culmea celebrității a rămas întovărășit mai ales de privirea Banatului care, deși departe de el, se consideră copărtaș al tuturor succeselor lui. Căci, înainte de a fi venit scena apusului să-i recunoască talentul excepțional, Banatul, și în special Lugojul, a fost acela care l-a descoperit și i-a dat curajul să apuce drumul la care prea puțini din românii desrobiți se puteau gândi. Nu este adevărată legenda colportată de ziarele interesate din capitala Austriei, încercând a-l pune pe Grozăvescu în postura omului ingrât care n'a știut să prețuiască concursul unei femei care i-a dat o carieră. Ascensiunea lui Grozăvescu nu se datorește vreunui spirit speculativ, comercializant, ci a două elemente care ne aparțin integral: talentului său înăscut și mediului favorabil din Banat. Traian Grozăvescu a fost cea dintâiu privighetore trimisă în lume de mișcarea muzicală și corală care azi-măine are o tradiție de aproape o sută de ani în Banat. El este urmașul direct și firesc al coriștilor lugojeni, cari încă de prin anii 1840 au început să cânte pe note. Așa se explică faptul, că la groapa lui Grozăvescu au venit toate corurile și fanfarele din împrejurimea Lugojului. Murise cel mai mare și cel mai strălucit corist pe care l-au dat până acum corurile bănașene și munca necontentită și entusiastă de patru decenii împlinite a maestrului Ion Vidu.

Drama dela Viena ne oferă o învățătură care va trebui să corecteze mentalitatea multor intelectuali din Ardeal și Banat. Ea constituie un avertisment pentru cei cu legături în trecut, de a nu-și mai pune fără rezervă nădejdiile în apusul ultracivilizat. Să ne impunem față de acesta măcar rezerva ce provine din deosebirea firească de rasă. O întâmplare a lui Constantin Grozăvescu, tatăl mortului de azi, ne va ajuta să ne explicăm.

Subt ocupația sârbească de aproape un an a Banatului, comandamentele sârbești au adunat în pripă pe toți intelectuali românii mai de seamă și i-au deportat la Belgrad, cu scopul de a preîntâmpina și cea mai inofensivă mișcare românească în Banat. Printre acești mucenici era și bătrânul Grozăvescu, pe atunci funcționar la administrația financiară din Lugoj. Internați la Belgrad, firește, nu s'au bucurat de tratamentul cel mai uman. Închiși în niște coridoare subterane din «Nova Kazarma», ei nu puteau vedea lumina soarelui decât atunci când bătrânul Grozăvescu își instruna coardele vocale. Balcanicii cu inimă de piatră,

asupra cărora rugămintea verbală nu avea niciun efect, se înduioşau la glasul lui blând şi adunându-se în jurul lui, se întreceau în a-l menaja. Glasul lui l-a ajutat să suporte, să-şi atenueze chiar suferinţa, să revie teafăr în sânul familiei şi să moară mai târziu, aşa cum mor toţi românii: de moarte naturală.

Grozăvescu-fiul n'a putut să aibă acelaş noroc într'o capitală din apus. L-au apreciat ca artist, l-au plătit cu bani scumpi, dar nu l-au putut îndrăgi ca om. Bunătatea lui sufletească a fost luată drept slăbiciune şi a fost exploatat amar. În cele din urmă a trebuit să moară cum nu s'au obişnuit încă să dispară oamenii în Balcani: ucis de propriul său cămin.

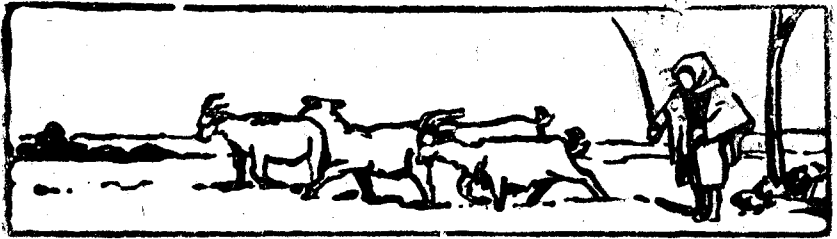
Suprimarea lui Traian Grozăvescu, în plină tinereţe şi în plină ascensiune, a reînviat şi unele dureri mai vechi ale Banatului. Marile şi variatele lui talente s'au stins, aproape fără excepţie, în prima jumătate a vieţii lor: duiosul nuvelist Ion Popovici-Bănăţeanul, poetul Victor Vlad Delamarina, publicistul de mare speranţă Casian R. Munteanu şi acum Traian Grozăvescu. Parcă vârsta de treizeci de ani constituie un termen fatal pentru toţi oamenii de seamă ai Banatului.

Aruncând un bulgăr de pământ pe mormântul lui Traian Grozăvescu, gândul meu cuprinde şi pe ceilalţi vrednici fii ai Banatului, apuşi înainte de vreme. Privind în jurul meu mi se pare că gândul acesta este comun tuturor, deaceia cântarea corului Vidu sfâşie aşa de mult sufletele şi lacrimile mulţimii sunt atât de abondente.

Alături de tragicul sfârşit al lui Traian Grozăvescu, deplângem cu toţii nenorocul constant al unei mari şi frumoase provincii...

P. Nemoianu

M I D A S

— Un singur fel de om e puternic, — și cel puternic singur poate fi cu adevărat fericit; — puternic poate fi numai acela, care isbutește să țină în robie pe alții, — iar mijlocul de a-i ține în robie nu mai este astăzi slăbiciunea, ci sunt slăbiciunile lor.

Care însă dintre toate slăbiciunile face pe om mai ticălos, mai gata a se prosternă, a se gudură la picioarele celui puternic, decât stăruitoarea nepotrivire dintre poftă și mijloacele de a le împlini? Și celalt face ca nepotrivirea aceasta să se perpetueze dominând și apăsând vieți întregi de-alungul lor, de cât nerăbdarea de a trăi, care naște lipsa de prevedere?

Puterea va fi dar a celor răbdători; a celor prevăzători. Din singura neprevedere a o sută, a o mie, a o sută de mii de inși, unul singur poate bate atâta monedă, cât să răscumpere cu vremea tot ce aceia au avut, și el singur să se bucure la urmă, numai fiindcă a știut așteptă, de tot ce a rămas și s'a adunat din rodul muncii a o sută, a o mie, a o sută de mii de inși...

A așteptă, a avea răbdare și a te ști folosi cu prevederea ta de neprevederea altora, — iată tot secretul cu care vei isbuti a-ți robi tot mai mulți și mai mulți din semenii tăi, și a ț-i robi nu alergând tu după dânșii, ci ei singuri venind la tine să-și îmbie mâinile cătușelor și grumajii jugului tău... Iată secretul forței și al dominării.

Acela care-l pricepe și se știe folosi de el, acela singur poate deveni puternic, — și numai cel puternic poate fi cu adevărat fericit...

Așa își zise, și iată-l acum îndărătul unui ghișeu, plecat asupra unor maldăre de hârtii înegrite de slove și socoteli. Aci stă și așteaptă, — așteaptă neprevederea ademenită de nerăbdarea de a gusta mai repede viața, ca să vină, și umilită să ceară de la el dreptul de a-i lăsa, dânșea, și lui o parte din aceea ce ar putea gusta mai mult, mai târziu, numai ca să poată gusta mai curând mai puțin...

Și vin doritorii de a se robi, vin rânduri-rânduri și roiori întregi. Sunt așa de mulți, încât ar ajunge pentru zece stăpâni, nu pentru unul.

Rece și chibzuit, cu ochii scrutători de sub fruntea încrețită și pleșuvă, el îi măsoară pe toți și pătrunde până în adâncul sufletelor lor lașe. S'a putut înșelă la început, dar cu vremea a învățat a cunoaște mușterii cel bun dintr'o sută: mușterii care plătește camăta grasă și mai dă și recunoștința-i temătoare și plecată pe deasupra, — robul adevărat, robul voit, robul vânat.

Și grămada de aur crește mereu dimpreună cu turma slabilor ținuți de chică, cari regulat vin să-și numere aci tributul așurinței din munca lor grea.

S'a strâns mult, și tot mai mult se strânge. Are mâna norocoasă, — tot ce atinge se preface în bani, în bani buni, în bani peșin...

Acum înfărșit a ajuns pe culme! Atâta vreme a trecut de când lumea lui întreagă s'a mărginit acolo, în acel laborator de putere, de viitoare fericire. A răbdat, a știut să rabde. A fost prevăzător, a știut să adune. A fost puternic, a știut să subjuge...

Și acum... Acum a venit și rândul lui, — rândul din greu și cu atâta chibzuială pregătit, să guste cu adevărat, să se bucure din tot belșugul de viață...

Nu mai stă îndărătul ghișeului, pe dinaintea căruia nu se mai perândează robii umiliți și lingușitori.... Li așteaptă acum în somptuoasa-i locuință clădită din fărâmiturile muncii lor...

Li așteaptă să vină să i se închine... — dar ei nu vin. La ce-ar mai veni? Ei trebuie să urmeze a-și purta fărâmele muncii și rodul neprevederii lor în mâinile altui puternic, altui prevăzător... Pe acesta îl cunosc acum, acestuia i se mărturisesc vasali, — de cellalt n'au nevoie să mai știe...

În somptuoasa-i locuință puternicul e singur... Anii au trecut după ani și sufletele după suflete s'au înstrăinat... Nici nu le-a băgat în seamă cum s'au înstrăinat; el n'avea vreme; el își clădia temeliiile puterii, el își numără turma de vasali...

Dar vasalii nu mai vin, ei și-au întors fața în altă parte. Și sufletele înstrăinate nu se mai întorc.

Și atunci, își aduce aminte...

Odată, a fost iubit; dar nu eră temut; nu eră puternic, — și numai cei puternici pot fi cu adevărat fericiți...

A fost temut apoi, — dar n'a mai fost iubit; — a fost puternic — atâția s'au târât la picioarele lui... Dar iată acum e singur... Poate fi oare, singur, omul fericit?..

A avut mâna norocoasă.., totul s'a prefăcut în aur în mâinile lui, totul, totul...

Și râsul, și veselia, și dragostea de demult. Și dorul de cei iubiți, și duioșia după ce e bun și frumos în lumea aceasta, — totul, totul, în aur s'a prefăcut...

Chip de om viu e oare acesta care se refrânge din ogiinzile bogate? Nu, nu, iată,—nu mai este de cât tot un chip făcut, un idol de aur...

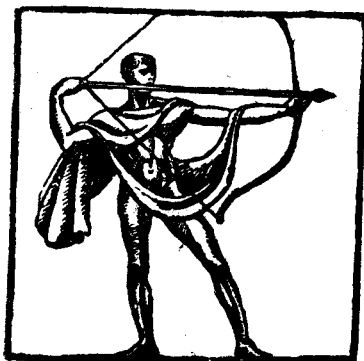
■ Inima! inima! Unde este inima?... E bogat, e puternic, are tot, tot,—dar n'are nimic: a pierdut inima!... N'a băgat de seamă, n'a avut vreme... Cine știe când, într'o zi, într'un ceas, într'un minut neobservat, ea s'a strecurat încet, pe nesimțite, s'a dus și nu s'a mai întors... Și el n'a simțit nimic, și abia acum se trezește și rămâne trăznit de grozăvia pierderii acesteia... Cum n'a simțit el nimic? cum n'a știut nimic până acuma?...

Și în mijlocul nopții, alergând, se întoarce acolo, în contoarul întunecos, — laboratorul puterii, și cu mâinile tremurânde descuie cascele de fier și vântură aurul adunat în grămezi...

■ — Inima, inima! Unde este inima?... Aci s'a rătăcit, aci trebuie să fie... Aci în grămezile acestea este,—dar, Doamne, cum s'o mai cunosc din toată apa aceasta de aur?... Una s'a făcut cu el, n'o voi mai regăsi nici odată... Nici odată nu voi mai putea s'o deosebesc și s'o făuresc din nou din potopul acesta...

■ Răse în hohot omul puternic,—și-i răspunse tânguitor ecoul golului, ecoul singurătății.

Ion Gorun

Organizarea cercetărilor economice

Fără știință și tehnică nu există progres în agricultură. Această teză o dovedesc în destul observările statistice agrare a deosebitelor țări. Felul cum știința e angajată la exploatarea agricole, felul cum tehnica, cu toate mijloacele ei, e întrebuințată la lucrările pământului, are o deosebită importanță din punct de vedere al producției agricole.

Știința agricolă, la rândul ei, e rezultatul unor cercetări sistematice. Valabilitatea datelor ei, însă, diferă după condițiile specifice ale fiecărei țări. Sunt, anume, unele probleme în ramurile acestei științe, care vor putea fi rezolvate numai avându-se în vedere condițiile specifice de sol și climă ale fiecărei țări. Crearea unor tipuri de plante, de rase de animale, studiul solului, al economiei de apă în pământ în raport cu vegetația, al fermentației, etc., — toate sunt a se trece prin prisma particularităților de climă și sol ale țării.

Dat fiind influența bine făcătoare a științei asupra progresului agricol fiecare țară se năzuiește a organiza cât mai temeinic baza ei de dezvoltare, ca să contribuiască astfel în mod efectiv la dezvoltarea ei. În acest scop, diferitele țări au înființat felurite instituții pentru experimentări, studii și realizări. În Germania, Anglia, Franța, Italia, etc., există o serie întreagă de instituții menite să asigure progresul științei tehnice agricole.

În România sunt deasemeni instituții speciale pentru cercetări științifice referitoare la problemele agriculturii noastre. Stațiunea agronomică Herăstrău, secțiunea agro-geologică a Institutului Geologic, laboratorul de chimie agricolă al Universităților București și Iași, laboratoriile școlilor superioare de la Herăstrău și Cluj, servesc interesele științei agricole la noi.

În situația schimbată a țării, însă, aceste instituții se dovedesc insuficiente. Ele nu pot satisface exigențele de azi ale agriculturii românești. Aceste exigențe reclamă azi o intensificare a

experimentărilor și a studiului problemelor agronomice, altfel agricultura noastră va rămânea și pe mai departe tot în stadiul ei de extensivitate. Și aceasta ar însemna falimentul economic al țării.

Instituțiile noastre azi existente nu sunt capabile de această intensificare. Compoziția lor organică nu este potrivită pentru acest scop. Le lipsește unitatea în conducere și directivă. Nu sunt practice, și nu sunt potrivite a răspândi în cercuri largi rezultatele obținute prin experimentările lor.

Problema însă e urgentă și reclamă să fie repede soluționată. Această soluție a indicat-o d. C. Garoflid, ministrul agriculturii și domeniilor, prin proiectul de lege pentru înființarea Institutului de cercetări agronomice al României și a stațiilor agronomice.

În expunerea de motive a acestui proiect zice autorul: «Pentru studiarea științifică a problemelor fundamentale ale agriculturii este dar necesară înființarea unui așezământ înzestrat cu toate mijloacele tehnice și cu energiile necesare pentru a întreprinde cercetări sistematice cuprinzând toate aspectele agriculturii și a da acestor cercetări atât unitatea, cât și puțința de realizare practică și de răspândire».

Această expunere înseamnă un scop determinat și un întreg program bine conceput, absolut potrivit pentru un avânt al științei agricole la noi. Așa s'a făcut și în alte țări.

Concepția e potrivită nu numai din punct de vedere al scopului și al programului, ci și din punct de vedere al organismului institutului, ceea ce va facilita mult posibilitatea de realizări, atât de mult necesare agriculturii noastre. Institutul ar avea șase secțiuni, în care sunt grupate diversele obiective, ce interesează agricultura noastră. Această separare va asigura reușita experimentărilor și va ușura specializarea individului, ceea ce constituie încă o garanție pentru rezultatul dorit.

1. În secțiunea de *fitogenetică și fitotehnie se vor face experimentări și realizări asupra plantelor cultivate în țară indicând tipul și rasa potrivită condițiilor noastre, — se vor determina procedeele potrivite pentru pregătirea pământului, îngrijirea semănașurilor și păstrarea recoltelor.*

2. *În secțiunea de chimie, microbiologie și fizică agricolă se vor studia solurile României din punct de vedere agricol, compoziția și însușirile îngrășămintelor, preparatele întrebuințate în agricultură, micro-organismele din sol în vederea fertilității lui, perfecționarea industriei agricole de fermentațiune.*

3. *În secțiunea de fitopatologie, endomologie, parazitologie agricolă se vor studia bacterioasele și bacteriile patogene la plante; boalele produse de ciuperci, fanerogame parazite; biologia parazitelor animale și vegetale, mijloacele pentru prevenirea și combaterea boalelor, buruienilor și insectelor.*

4. *În secțiunea de creșterea animalelor necesare agriculturii se*

va studia materialul vitelor de muncă și metodele de selecționare și îmbunătățire a lor; producerea unor tipuri de animale potrivit condițiilor pe regiuni; felul mai potrivit de construcții potrivit creșterii vitelor la deosebitele categorii de proprietăți; creșterea și producția peștilor în legătură cu agricultura.

5. *In secțiunea de mașini, îmbunătățiri funciare și construcții rurale*, se va studia felul și compoziția uneltelor și mașinilor mai potrivite solului și climei noastre, problema îmbunătățirii funciare la noi, normele potrivite pentru construcțiuni rurale și industria agricolă.

6. *In secțiunea de economie rurală* se vor face cercetări asupra gospodăriilor mari, mijlocii și mici, indicând îndrumări pentru cea mai potrivită organizare a lor.

Institutul va depinde de ministerul agriculturii și domeniilor și va avea o personalitate morală și juridică. Va fi condus de un director, iar fiecare secțiune de câte un șef, toți recrutați din specialiști probați și cu pregătiri științifice. Programul de lucrări și coordonarea lor, se va face de «*consiliul institutului*» și va fi aprobat de consiliul superior al agriculturii. Anual se va publica un Buletin despre lucrările și realizările institutului. Institutul va da consultațiuni de specialitate publicului în legătură cu problemele agriculturii noastre.

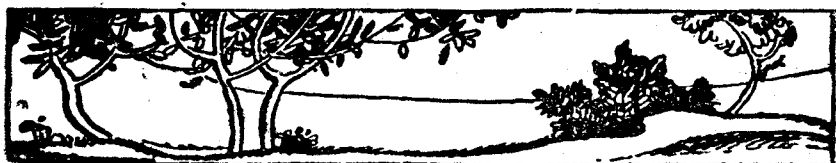
Proiectul prevede în art. 10—14 înființarea stațiunilor agronomice pe diferitele regiuni ale țării. Aceste stațiuni sunt în adevăr pivoții institutului de cercetări. Ele vor servi pentru observarea și răspândirea cercetărilor și realizărilor făcute în secțiile Institutului.

Inființarea și buna funcționare a Institutului și a stațiunilor agronomice reclamă bani, precum și alte mijloace. Proiectul prevede și asigură acest lucru. Motivarea d-lui ministru C. Garoflid în această privință e clară și conține un expozeu statistic. El zice: «Admițând cu extremă moderație, că vom putea spori producția cu 100 kgr. la hectar vom avea în fiecare an pentru cele 13 milioane hectare cultivate, 130.000 vagoane de producție agricolă în plus, care valorează cel puțin 6 miliarde lni. In această lumină de cifre mijloacele care se cer pentru înființarea și buna funcționare a instituțiilor ce vor servi progresul agricol al țării nu apar ca un sacrificiu, ci ca unul din plasamentele cele mai productive și cele mai urgente pentru economia țării».

Această motivare nu suferă niciun adaos, și e de prisos orice comentariu.

Incontestabil, odată înființat și echipat acest Institut, prin o bună funcționare va deveni pivotul progresului agricol la noi, iar organismul agrar al țării va deveni prin el mult mai perfecționat. Aceasta înseamnă un pas înainte spre progres și aici e iarăși meritul autorului acestui proiect.

Ion Iacob

Cele două Marii

— Note pe marginea unei conferințe —

Dovezile iubirei sunt multe, dar nici una nu este atât de puternică, atât de perfectă, ca iertarea. Fără această adevărată jertfire de sine, iubirea nu e sinceră, ori cel puțin, nu e desăvârșită. Pentru iubirea neînfrățită cu iertarea, probabil ar trebui să se găsească alt termen. Iubirea trebuie să fie altruistă, dar cea mai grăitoare dovadă a egoismului omul o dă atunci, când nu e capabil să ierte greșelele semenilor săi.

Propovăduind iubirea desăvârșită, Iisus a condiționat-o cu iertare, aducând drept pildă pe Tatăl ceresc, care iartă bucurosi acelora, cari i-au greșit, dacă se întorc cu inimă curată. Dovada despre curățenia inimei sale omul o dă numai atunci, când iartă greșelele semenului său. Cel care nu iartă, urește, iar inima numai atunci e curată, când nu se mai găsesc într'ânsă nici urmele urei. Cei cu inima curată sunt fericiți. Ei, desigur vor vedea pe Dumnezeu.

Se găsește oare, între oameni această iubire care s'ar părea aproape supra-omenească ?

Credem că putem da un răspuns afirmativ. Iubirea e hrana sufletului omenesc, de-aceea, chiar și în viața celor mai păcătoși indivizi găsim momentele lucide ale iubirei. Totuși, jertfirea e mai ales caracteristica iubirei părintești. E atât de puternică, încât, dacă nu se reglementează prin judecata bine cumpănită, orbește pe om. Sunt oameni cari cunosc toate scăderile vecinilor, dar nu și pe acelea ale propriilor copii. Când totuși le cunosc, cuvântul iertării răsună de pe buzele lor cu o ușurință ne-mai pomenită la cel mai mic semn de îndreptare. De-aceea, iubirea părintească e, poate singura care merită acest nume. E mai puternică decât iubirea între soț și soție, între prieteni, între rudeni, ori, chiar și decât amorul.

Temeiurile stabilității multor căsnicii sunt copiii. Bărbatul și femeia trăiesc împreună de dragul copiilor, ca să-i poată iubi neîmpiedecați de nimeni și de nimic. Acesta e motivul care a în-

demnat pe Iisus să asemenea iubirea lui Dumnezeu față de noi cu iubirea pe care o nutrește părintele față de fiul său. Avem ne-numărate dovezi în viață, că parabola fiului risipitor e o întâmplare adevărată, care se repetă și se va repeta mereu, până când vor mai exista oameni pe pământ.

Iisus ne spune că numai atunci ar fi posibil să-și uite de noi, când și despre o mamă am putea să presupunem că ar fi capabilă să-și uite de copilul său. Ce altă dovadă mai puternică, mai pipăibilă, mai grăitoare, ar fi putut să aducă pentru întărirea afirmației sale?

Drept condiție a fericirii oamenilor el socotește generalizarea iubirii. El a iubit pe toți oamenii, vestind tuturor iertarea păcatelor. Nici-odată n'am putea să știm numărul acelor, cari primind dela el iertare, și-au îndreptat pașii către cărările drepte ale unei vieți mai bune, mai fericite.

Evangelhia ne înși ă și câteva cazuri, când propovăduitorul iubirii a dat iertare femeilor păcătoase, producând în sufletele lor acea binecuvântată revoluție, care le-a transformat în femei sublime. Infinita lui bunătate a atras inimile cufundate în mocirla desfrăului la limanul mântuirii. Intre acestea cea mai vestită e Maria Magdalena, eternul motiv de inspirație al tuturor predicatorilor de pocăință.

Cine a fost această femeie? Nu se știe. Prin deducții, i-s'a alcătuit biografia, pe care o putem citi în viețile sfinților. După pronumele ei, se crede că era din orașelul galiliean Magdala.

În Evanghelii nu găsim date absolut sigure nici despre timpul când și-a spălat sufletul în apele pocăinței. Știm atâta, că pocăința ei este a se atribui influenței cuvântărilor lui Iisus. Evanghelistul Marcu ne spune că divinul învățător scosese dintr'nsa șapte draci. Numeroși comentatori al lui Marcu sunt de părerea, că sub acești șapte draci este a se înțelege gradul de decadentă la care ajunsese această femeie înainte de-a cunoaște pe Iisus. Penitenta, a devenit cea mai fanatică între adepții blândului proroc dela Nazaret. O vedem lângă cruce, în momentele cele mai grele ale lui Iisus, o vedem (la toți cei patru evangheliști) pândind locul unde îi vor așeza trupul, o vedem în sfârșit, peregrinând, încă de cu noapte la mormântul aceluia prin care i-a răsărit și ei soarele vieții.

În Evangelhia lui Luca ni se istorisește o scenă nespuse de mișcătoare, o schiță scurtă, dar de un cuprins bogat, care a inspirat unor celebri pictori opere nemuritoare. Iisus fusese invitat la prânz, în casa unui fariseu cu numele Simon. Nu se știe în ce oraș, dar e sigur, că pe teritoriul Galileiei. La masa fariseului mai erau invitați și alți oaspeți.

Invitația aceasta n'a pornit din vre-un sentiment de iubire, ori, respect față de cel invitat. Motivul ei a fost curiozitatea și poate, dorul de-a prinde în cuvinte pe «turburătorul ordinii publice». Dovadă avem faptul că fariseul n'a observat formele con-

venționale prescrise la astfel de ocazii: n'a dat lui Iisus săruta-rea reglementară, nu i-a dat apă să-și spele picioarele, nici unt de lemn să-și ungă capul.

În timpul când toți ședeau în jurul mesei, dintr'odată a intrat o femeie din cetate, care era păcătoasă, aducând un vas de alabastru cu mir de mult preț, — parfumul cel mai cu bun miros al acelor timpuri. În vreme ce toți cei din casă o priveau înlemniiți, ea se târî la picioarele lui și se porni pe plâns. Șiroaie de lacrimi curgeau din ochii ei, pe aceste sfinte picioare. Ca transportată în altă lume, își desfăcu părul și șterse picioarele astfel spălate, ungându-le apoi, cu mir și sărutându-le neconținut.

Continuarea istoriei e bine-cunoscută. Fariseul s'a scandalizat și tot astfel, ceilalți invitați. Iisus îi spuse o istorioară despre marele preț al iubirii. Însfârșit, duioasa scenă se încheie cu dumnezeieștile cuvinte, adresate femeii: Iartă-ți-se ție păcatele tale! Credința ta te-a mântuit, mergi în pace.

Numele femeii nu se spune, dar, i-l'au dat comentatorii de mai târziu, aducând, dovezi destul de puternice că a fost Maria Magdalena.

E de însemnat, că întâmplarea e mai sus nu mai e descrisă în nici una din celelalte trei Evanghelii. Păcat. Combinarea textelor paralele ne-ar da, poate indicații mai precise și mai sigure

Se poate proba, de-altfel, contrarul părerii enunțate de majoritatea comentatorilor, că adică această femeie păcătoasă n'ar fi fost Maria Magdalena, ci, o anonimă, ca și cea prinsă în adulter, despre care ne povestește evanghelistul Ioan. În capitolul următor al Evangheliei lui Luca, imediat după povestirea întâmplării din casa lui Simon Fariseul, ni-se spune că Iisus umbla prin cetăți și prin sate, însoțit între altele și de niște femei cari erau tămăduite de duhuri rele și de boale: Maria Magdalena, dintru care ieșiseră șapte draci. Se pare curios, nu-i așa, că Luca vorbind despre această femeie, nu spune: cea de adineaori, ori, cea care îi ștersese picioarele cu părul capului ei? Fără îndoială. Ar fi fost un mijloc cu mult mai potrivit de-a face pe cititori să înțeleagă, de cine este vorba.

Despre un prânz asemenea celui din casa lui Simon fariseul ne mai istorisesc apoi, toți ceilalți trei evangheliști, chiar și Ioan, a cărui evanghelie se deosebește atât de esențial de cele ale tovarășilor săi evangelizatori.

Prânzul acesta a avut loc în Vitania în casa lui Simon leprosul la câteva zile după învierea lui Lazăr. În timpul mesei, Matei ne spune, că a venit o femeie aducând un vas de alabastru cu mir de mult preț și turnându-l pe capul lui Iisus. Ucenicilor și mai ales lui Iuda, nu le-a fost pe plac fapta femeii. Iuda ar fi fost mai bucuros să se fi vândut mirul, iar banii, să se fi împărțit săracilor. Fiind el cassierul apostolilor se mai gândia și la sumușița ce ar fi alunecat în punga lui.

Nici Marcu nu amintește numele femeii. El amintește însă Ioan, spunând că femeia era Maria, sora lui Lazăr cel înviat din morți, dar el, nu spune, cine a fost stăpânul casei.

La casa lui Lazăr, Iisus se opria de câte ori era în drum spre Ierusalim. Luca ne povestește că Iisus, fiind într'un sat, a intrat să găzduiască în casa Martei și a Mariei. În vreme ce Marta pregătea mâncarea, Maria la picioarele lui Iisus își nutria sufletul cu dulceața cuvintelor lui.

Unii comentatori, a căror părere a acceptat-o și d. canonic Coltor în conferința sa ținută aici în Cluj, sunt de părerea, că Maria din casa lui Simon fariseul, și prin urmare, Maria Magdalena ar fi fost sora lui Lazăr. (Mai amintim în treacăt, că d. canonic Ioan Bălan în cartea sa intitulată „Viața lui Iisus“ susține, nu știm pe ce bază, că cina din Vitania ar fi avut loc în casa lui Lazăr).

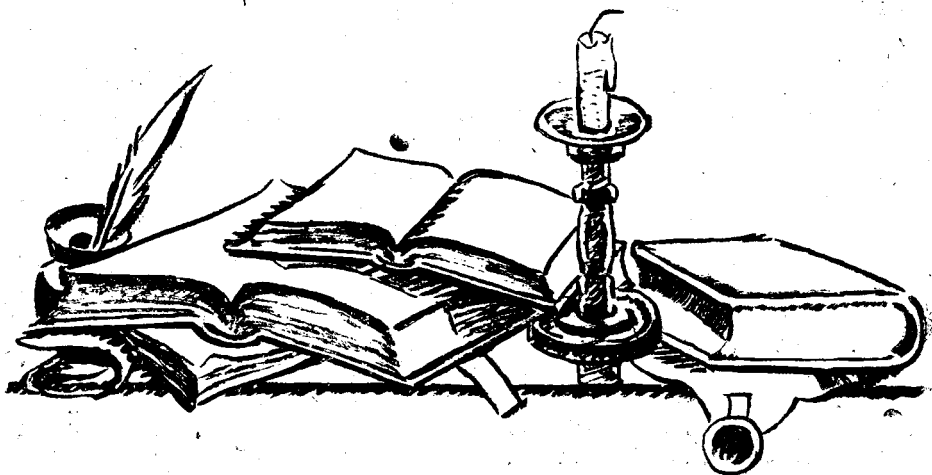
S'a făurit teoria, recunoaștem, destul de bine argumentată, că Maria Magdalena din cauza vieții desfrânate ar fi fost alungată dela casă, că în timpul acesta și-ar fi stabilit domiciliul în Magdala Galileii ca prostituată, și că în acest timp a auzit cuvântările lui Iisus. După revenirea ei la viața morală, fratele său Lazăr a reprimit-o, și astfel în anul al treilea al predicării lui Iisus o găsim în Vitania-

Această teorie s'ar părea că o răstoarnă însuși Ioan Evangelistul, care, povestind patimile, moartea și învierea lui Iisus, amintește pe Maria Magdalena fără să spună că ar fi fost sora lui Lazăr. Iar Matei, ne spune că lângă crucea lui Iisus erau femei multe, cari *veniseră după Iisus din Galileea*, între cari era Maria Magdalena... Ca să admitem identitatea Mariei lui Lazăr cu Maria Magdalena ar trebui să presupunem că ea și în anul al treilea al predicării lui Iisus ar fi trăit în Galileea, și că prin Vitania a fost în trecere, la fel cu Iisus.

N'avem nici măcar siguranța, dacă ne orientăm după Evangelhie, că Maria Magdalena a fost o prostituată, și nu numai o femeie vindecată de spirite necurate, o boală destul de grea, ca să motiveze îndeajuns adâncei recunoștință față de vindecătorul sufletelor și al trupurilor. Nu putem ști, dacă Maria din casa lui Simon leprosul e aceeași cu cea dela Simon fariseul. Nu putem ști: au fost Marii, ori, numai una?

Știm numai, că *un singur gând* le-a îndreptat către Iisus: al fericirii pe care omul o dobândește prin adevărata iubire. De vor fi avut păcate, Iisus desigur și-a deschis și în fața lor, ori a ei, tezaurul iertării.

Septimiu Popa

Cronica teatrală

Cronica de teatru

Orice publicație, zilnică sau periodică, exceptând *Monitorul Oficial*, este profesional obligată să cuprindă o cronică de teatru. Cronică de teatru se chiamă un articol scris a doua zi după premieră, oglindind părerea unui redactor despre o piesă jucată în stagiune pentru întâia oară. Câteodată articolul poate să fie scris și în ajun și chiar cu zece ani mainainte; trebuie numai reprodus la timp, indiferent dacă are un autor sau mai mulți. Este tot atât de indiferent dacă un cronicar de teatru redactează pentru ziarul la care scrie și alte cronici: agricole, militare sau de politică externă și perfect egal dacă pricepe în fiecare, într'una singură sau câtuși de puțin în niciuna.

Când se joacă o piesă tradusă, cronicarul, gentelman, nu-și permite să treacă peste părerile din țara de origină; le consultă disciplinat și își alege pe cea mai autorizată. Părerile sunt mai greu de scris într'un singur caz, al lucrărilor originale; însă cum nici-o piesă originală nu seamănă exclusiv cu ea însăși, ba aduce destul de bine cu o altă piesă, sau cu câteva, cronicarul se scoate din încurcătură inspirându-se de la părerile provocate de gen. Face fabula piesei, o descrie și pune notă.

Sau se hotărăște să fie și el original și scapă o măgărie gravă, proclamă o piesă proastă originală genială pentru că este scrisă de un Arnăut — și face și el, din măgărie un gen și o teorie, pe care este silit să le apere și să le exemplifice o viață

ntreagă. Sau, cronicarul e mai prost chiar decât un autor prost și cum prostul nu scoate ochii la proști, se încinge o dragoste literară și se stabilește o universalizare vastă a proștilor. Costache îi zice lui Ionică: Șexpir; Ionică îl strigă pe Costache: Cornei; Ghițișor se face Ipsen; Mișu devine Ștrimberg. Există oameni parveniți la maturitate și la divinul ramoliment, fără să-și fi lepădat dințiide lapte și care, în băncile și pe catedrele universitare, n'au isprăvit încă de lins împrejur, de cinci parale piele de drac, cumpărată acum 60 de ani de la bragagiū. Ei se joacă în literatură de-a țurca, de-a leapșa și de-a iereții, rotindu-se pe stradă, făcând pe răpitorii, cu brațele scurte întinse din subsuori, cu burțile puhave, cu moalele capului năpărlit, băloși de bătrânețe, zbârciți, cardiaci, varicoși, diabetici și incontinenți. E categoria criticei de înaltă frecvență a sublimului cretinism.

După ce a povestit pe autor, cronicarul caracterizează pe actori: bine, multumitor, foarte bine, cât se poate de bine, la înălțimea textului. De curând, în literatura cronicarilor s'a introdus și termenul: coloratură.

Ce așteaptă autorul dramatic și actorii de la cronicar? Pe timpuri, ei se așteptau la ceva care făcea parte din senzația așa numitului *trac*, dispărut ca un rău de mare și pe vecie, odată cu incompetența cronicarilor de teatru. De când acești directori ai spiritului obștesc au început să se priceapă din ce în ce mai bine, fricțiunile s'au anulat și, între ei, scriitorii și interpreții și direcții, s'a ivit o angrenare fără zgomot, perfecționată an cu an, ca industria automobilă, unde organele de oțel se aliază cu fonta, cu plumbul și cu alama prin ajutorul unui emolient. Este aproape cu neputință de aflat în ziua de azi un autor care să nu fie extraordinar, un actor lipsit de fenomenalism și un cronicar fără celebritate.

Intr'o istorioară de copii, după Riureanu, narațiunea acestor evenimente ar decurge cam în felul următor: Aveam un cufăr mare plin cu roșcove și cu salam și-l pusesem în pod. N'au întârziat să se ivească șoarecii frumoși cu ochii de gămălie, șoarecii albi, șoarecii galbeni și șoarecii cenușii. Dumnezeu știe cum se mai iviră în pod o pisică, o nevăstuică și muștele. Mai lipseau, ca să fie toată lumea de față, broasca, racul și o știucă. Acțiunea se petrecea în jurul cufărului. Clienții se alergau unii pe alții și nici-unul nu ajungea să guste. Atunci se ivi Cotoiul Bătrân, care reprezinta civilizația, tiparul, cultura și necesitatea aglutinantă a progresului armonic și mediocru, izbutind să împace adversarii, care intrară, nesupărați fiecare, la roșcove și salam, pe gaura lui. Morala: cufărul era publicul și salamul trebuia mâncat în tovărășie.

Cronica a imprimat o eleganță și o uniformitate nu numai în teatru, dar în toate artele și literaturile, de tren cu orarul regulat. Merge locomotiva, urmează vagoanele, shleepingcarul, di-

ningcarul, lavaboul, ploșnițele. Fiecare călător are bilet, fotoliu și pat; mișcarea există și tot mișcându-se, în interiorul elanului care-l transportă, călătorul fuge stând, bea cafea, ciubuc, e bucurios și câteodată se uită pe fereastră — *Défense de se pencher dehors!* — : stâncile stau locului ingenunchiate și brazilor le atârnă brațele din ceruri către pământ.

Nu se mai află pictor, sculptor, poet, romancier, ziarist, actor, lipsit de proporțiile mari și de însușirile personalității nemai-pomenite. Ai dori să mai găsești un prost curat: să-l iei în brațe, să-l duci acasă, să-l păstrezi în dulap, ca să-l săruți în fiecare zi pe ciubote și căciulă. S'au isprăvit! La periferie ne zicem: Șefule; la Capșa: Maestre.

Ne-am îmbogățit de război.

T. Arghezi

Insemnări

Teoria iertării. — E sincer înduioşătoare stăruinţa cu care, de câte ori are prilejul, presa noastră democratică intervine în favoarea populaţiei nevoiaşe de prin puşcăriile României întregite. Nu se mai poate ţine socoteala tuturor articolelor, cari s'au scris în strada Sărindar pe tema amnestiei. Am avea motive să ne mirăm profund în faţa acestui surplus de caritate creştinească, la un soi de publicişti, dintre cari atât de puşini sunt duşi pe la biserică. . .

Acum, din bun senin, *Dimineaţa* îşi ridică iarăş glasul, pledând gingaşa cauză a greşiţilor de tot soiul. Ar fi nedrept să zicem, că generoşii împărţitori de indulgenţe ar uita vreo categorie de condamnaţi. Nu. Dar, tot astfel, nu se cade să trecem cu vederea, că vinovaţii din vremea războiului se bucură de un tratament excepţional. Delictele electorale sunt socotite, de pildă, tot atât de grave ca şi . . . dezertările în faţa inamicului. (Balanţa neo-românilor de la gazetele noastre independente nu dă niciodată greş).

Iată pentru ce am avut ocazia să cetim în *Dimineaţa* cu pricina, că: „abuzurile din timpul alegerilor sunt ca şi trădările de pe front“. Cu alte cuvinte: dacă a fost iertat celăteanul, care în fierbinţeala din jurul urnelor de votare a recurs, ca armă de

convingere, la unele argumente convingente, pentruce să se refuze aceeaşi mărinimie şi ticălosului, care în timpul războiului, a trecut în tranşcele germane, ca să-şi vândă ţara. . .

Inimile noastre nu stau nici ele zăvorşite în faţa sentimentului de milă. Lesne ne înduioşăm, mai ales, de suferinţa celui pocăit. Dar, când e vorba de amnestie, ni se pare că ea nu constituie tocmăi un *drept*, pe care să-l revendice cineva în numele democraţiei, ca şi când orice pedeapsă ar fi fost nemeritată şi toţi judecătorii ar da sentinţa lor în numele şi în interesul oligarhiei.

Umanitariştii de la „*Dimineaţa*“ sunt gata să deschidă oricând porţile închisorilor, ca să redea societăţii pe toţi prizonierii infamei justiţii burgheze. Nici răposatul Lenin nu judeca astfel, când deşerta tennişele, ca să-şi poată complecta cadrele armatei roşii. . .

Spicuirii. — Ziceam că Academia, condamnând cu totul consoanele duble din dreapta-scriere românească, nu trebuie să ne supunem acestei autorităţi (până ce poate nu-şi va modifica părerea), — căci o *autoritate* trebuie să fie, dacă nu vrem să cădem într'o anarhie, care şi altfel bântuie, desul de regretabil, în serisul literar-

gazetăresc (mai ales gazetăresc) din vremea de față. Un exemplu de dublare absurdă a consoanelor, ni-l dă cuvântul *baccil*, scris și tipărit așa cum îl vedeți, aproape întotdeauna în ziarele noastre. *Baccil*? de unde? Derivă dela *bacceà* sau dela *boccedà*?... Neamțul scrie *Bazillus*, — francezul *bacille*, și ne explică: este dela latinescul *bacillus* (bastonaș) sau *baculus*, — după forma cea mai frecventă a bacteriilor. Ceeace nu-î va opri pe simpatici noștri gazetari ca să stăruiască în forma, simpatice lor, *baccil*.

N'aș avea o dușmănie prea ireductibilă față de unele franțuzisme, ca *ordin*, în loc de *ordine*, — „de ordin constituțional!” — sau *fantezie*, — pronunțare pe care le-o furăm franțuzilor, deși o avem pe a noastră, după spiritul limbii celeilalte, neolatine: *fantazie* (fantazie, când suntem numai noi singuri... *Eminescu*). Dar cel puțin atuncia să nu mai *corectăm* franțuzescul *bacille*, ci măcar să-l lăsăm așa cum este.

Cristache Ciolac. — Un număr de pat, o foaie de intrare cu diagnostic savant, o foaie de ieșire, patru pereți de spital și un suspin amărit de ultimele mișcerii materiale.

Cu această zestre a trecut *Cristache Ciolac* hotarul celeilalte lumi.

Lăutarul de rasă mare, duiosul meșter al arcușului n'a fost un țigăn care primește bacșișul în pălărie și face multe temeneli ajunșilor cu mers de curcan.

Cristache Ciolac a fost unul din ultimii reprezentanți ai celei mai simpatice dintre tradițiile româ-

nești: veselia spontană și duioșia sinceră — cele două coarde caracteristice ale „chefurilor” noastre.

I se cuvin dar două vorbe bune „cântărețului din patru strune”.

Descendent al acelei arte populare care a culminat în *Barbu Lăutarul*, *Ciolac* a fost un mare lăutar al cărui arcuș a entuziasmat deopotrivă lumea dela Curte și a marilor sloane ca și răpânoasele mese din pivnița lui Cănuță. A fost al tuturor ca doina fragedă, ca năvalnicul chiot al horei, ca irezistibila naivitate a romanțelor „de inimă albastră”.

„Notist” de merit, *Ciolac* a avut totuși bunul simț de a nu se zvânta în „virtuozitatea” muziceii de înaltă școală. Rămas pe țărâmul tradițional al lăutarului cu strunele legate de bătăile inimei, a reușit să fie un mare artist popular în fața căruia nu odată am văzut ochii specialiștilor uimindu-se.

Tonul cald și pur, strălucitor și învăluitor al meșterului *Ciolac* va vibra încă multă vreme în auzul tuturor aceloră cari iubese viața sinceră fără reticențe de snobism stupid.

La groapa dispărutului cântăreț ne descoperim mișcați, cu cinstea ce se cuvine unui artist, cu dragostea pe care o purtăm păstrătorilor de tradiție.

Conferința d-lui Ion I. C. Brătianu. — O instituție de educație publică „Universitatea liberă”, ale cărei scopuri sunt fără îndoială utile și frumoase și a cărei organizație distinsă este o garanție, a avut buna inspirație de a patrona spiritualicește sărbătorirea unei jumătăți de secol dela

războiul pentru independență, care se împlinește în acest an.

Ideia își dă roadele cu mult succes pentru că inițiatorii au avut pe lângă idee și pricepere. Asistăm la una dintre rarele ocazii când la noi un eveniment de însemnătate acestuia se sărbătorește așa cum se cuvine. În loc de obișnuita serbare cu discursul ocazional, cu muzică după calapod și câteva plotoane de școlari aduse în rânduri de câte doi, „Universitatea Liberă” a purces la pregătirea temeinică și serioasă a unei înalte atmosfere de lămurire a evenimentului, la crearea unei înțelegeri depline a faptelor trecute în spiritul contemporan. Procedul este mult mai „patriotic” decât execuția cu fanfare a unui marș.

„Universitatea Liberă” a organizat un ciclu de conferințe asupra epocii premergătoare și asupra războiului dela 1877 adresându-se pentru aceasta celor mai de seamă personalități ale lumii culturale și politice spre a ajunge astfel la „tradiția vie” a faptelor scurse.

Aceia cari au asistat la cele două conferințe ale d-lui Ion I. C. Brătianu, și-au putut da seama că scopul a fost atins cu prisosință.

Omul politic cu enorm prestigiu, bărbatul de stat cu platforma morală sprijinită pe pur beton de autoritate și capacitate, a dat dela masa conferinței culturale, impresia că istoria vorbește.

A fost un spectacol de o rară noblețe și de mare utilitate.

Prin spusele sale, răzimate pe cel mai înalt și mai intim isvor de informație, fostul prim-ministru a rectificat istoria.

Expresia sugerează suficient efectul conferințelor d-lui Ion Bră-

tianu, conferințe care au însemnat numai prin ele înșile, un eveniment.

Flagrant delict. — Noi am avut adesea prilejul de a cerceta cu osebită atenție îndeletnicirea reporterilor dela gazetele de senzație, fixând la locul convenit, pe scara valorilor gazetărești, pe aceia cari își culeg informațiile la bucătăriile caselor mari, în tovărășia slugilor. Evident că meseria unor astfel de metode sunt expuși la dese flagrant-delicte.

Zilele trecute eroul unui atare delict — în condiții caracteristice — a fost unul din anonimii reporteri ai unei gazete foarte democratice. Omul nostru a transmis expeditiv opiniei publice — nici mai mult nici mai puțin — decât conversația ce ar fi avut loc cu prilejul ultimului ceai dela Palat între primul ministru și o doamnă dintre cele invitate și încă o conversație care a avut loc în altă parte tot între primul ministru și o doamnă, conversație la care ar fi luat parte — după numita gazetă — și doamna general Nicoleanu.

Bine înțeles tot ce a cules reporterul cu ureche foarte lungă s'a dovedit de domeniul fantaziei.

Foarte repede ziarul în chestie a fost nevoit să arate că ceea ce scrisese în privința doamnei general Nicoleanu fusese „o eroare”, iar oficiosul guvernului desminte la rândul lui afirmațiile gazetei despre conversația primului ministru cu cealaltă doamnă.

După cum se vede tot tăindu-se din doamne și din afirmații, numita gazetă va fi obligată să-și desminte cu totul reportajul.

Proșpăta lecție ar trebui să servească.